

ЗАКОН

О ЛОКАЛНИМ ИЗБОРИМА

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се избор и престанак мандата одборника скупштина јединица локалне самоуправе (у даљем тексту: одборници) и градоначелника.

Члан 2.

Грађани бирају одборнике и градоначелника на основу слободног, општег и једнаког изборног права. Изборно право грађани остварују непосредно, тајним гласањем.

Нико нема право да, по било ком основу, спречава или приморава грађанина да гласа, да га позива на одговорност због гласања или да од њега тражи да се изјасни за кога је гласао или зашто није гласао.

Члан 3.

Одборници се бирају на основу листа политичких странака и других политичких организација, њихових коалиција и листа које предложи групе грађана (у даљем тексту: изборна листа).

Члан 4.

Грађани имају право да преко средстава јавног информисања буду равноправно, благовремено, истинито, непристрасно и потпуно обавештени о изборној кампањи подносилаца изборних листа и кандидатима с изборних листа, као и о другим догађајима значајним за изборе.

Средстава јавног информисања дужна су да у изборној кампањи обезбеде равноправност, благовременост, истинитост, непристрасност и потпуност у обавештавању о свим подносиоцима изборних листа и кандидатима с тих листа, као и о другим догађајима значајним за изборе.

Изборна кампања, у смислу овог закона, представља све јавне, политичке, промотивне и друге активности подносилаца изборних листа и кандидата с тих листа.

Члан 5.

Одборници и председник општине, односно градоначелник, бирају се на период од четири године. Избори за одборнике и градоначелника, морају се спровести најкасније 30 дана пре краја њиховог мандата.

Члан 6.

Одборник не може бити запослен у општинској управи и лице које именује, односно поставља скупштина јединице локалне самоуправе.

Даном потврђивања одборничког мандата запосленом у управи јединице локалне самоуправе почиње да мирује радни однос.

Даном потврђивања одборничког мандата лицима које је именовала, односно поставила скупштина јединице локалне самоуправе, престаје функција на коју су именовани, односно постављени. Градоначелник, не може бити одборник скупштине општине односно града, вршити дужност у органима јавних служби или предузећа које оснива општина односно град, нити дужност у државним органима и органима територијалне аутономије.

Члан 7.

Право да бира одборника и градоначелника, има грађанин Републике Србије који је српски држављанин, који је навршио 18 година живота, пословно је способан и има пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе у којој остварује изборно право.

За одборника и градоначелника, може бити изабран грађанин Републике Србије, који је навршио 18 година живота, пословно је способан и има пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе на којој је предложен за одборника или за градоначелника.

Члан 8.

Изборе за одборнике и градоначелнике, расписује председник Народне скупштине.

Од дана расписивања избора до дана одржавања избора не може протећи мање од 30, ни више од 60 дана.

Одлуком о расписивању избора одређује се дан одржавања избора, као и дан од када почињу тећи рокови за вршење изборних радњи.

Одлука о расписивању избора објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Члан 9.

Изборе за одборнике и градоначелнике, спроводе изборне комисије јединица локалне самоуправе и бирачки одбори у складу са законом.

II. ИЗБОР ОДБОРНИКА СКУПШТИНЕ ЈЕДИНИЦЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

1. Основне одредбе

Члан 10.

Одборници се бирају на четири године.

Даном потврђивања мандата одборника новог сазива престаје мандат одборника претходног сазива.

Члан 11.

Одборницима из претходног сазива престаје мандат и у случају када се на конститутивној седници не потврде мандати свих одборника новог сазива, ако је мандат потврђен најмање оноликом броју одборника који омогућава одлучивање скупштине на начин предвиђен законом и статутом јединице локалне самоуправе.

Члан 12.

У јединицама локалне самоуправе у којима живи становништво мешовитог националног састава омогућује се сразмерна заступљеност припадника националних мањина у скупштини јединице локалне самоуправе, у складу с Уставом и овим законом.

Члан 13.

Изборне јединице утврђује скупштина јединице локалне самоуправе својом одлуком.

Одлуку из става 2. овог члана скупштина доноси већином гласова од укупног броја одборника.

У јединици локалне самоуправе се утврђује онолико изборних јединица колико се одборника бира у скупштину јединице локалне самоуправе.

У случају измене броја одборника који чине скупштину јединице локалне самоуправе, одлуку из става 2. овог члана скупштина ће донети на истој седници на којој је одлучила о изменама одредаба статута о броју одборника.

Измене броја одборника и изборних јединица не могу се вршити у периоду од расписивања избора за одборнике до конституисања новоизабраних скупштина јединица локалне самоуправе.

Изборне јединице се одређују тако да у свакој изборној јединици буде приближно једнак број бирача.

Изузетно од става 7. овог члана могу се одредити изборне јединице на брдско-планинском подручју у којима се одборник бира од стране мањег броја бирача у односу на друге изборне јединице.

Против одлуке скупштине јединице локалне самоуправе из став 2. овог члана сваки одборник може изјавити жалбу Управном суду.

Жалба се подноси у року од осам дана од дана доношења одлуке.

У поступку по поднетој жалби суд сходно примењује одредбе закона којим се уређује поступак у управним споровима.

2. Органи за спровођење избора

Члан 14.

Органи за спровођење избора су изборна комисија јединице локалне самоуправе и бирачки одбори.

Органи за спровођење избора су самостални и независни у раду и раде на основу закона и прописа донетих на основу закона.

За свој рад органи за спровођење избора одговарају органу који их је именовео.

Сви органи и организације дужни су да пружају помоћ органима за спровођење избора и да им достављају податке који су им потребни за рад.

Члан 15.

Чланови органа за спровођење избора и њихови заменици могу бити само грађани који имају изборно право, као и пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе.

Члановима органа за спровођење избора и њиховим заменицима престаје функција у овим органима кад прихвате кандидатуру за одборника.

Члан 16.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе ради у сталном саставу (именовани чланови)и проширеном саставу (опуномоћени чланови).

Изборна комисија јединице локалне самоуправе ради у проширеном саставу од дана утврђивања тог састава до завршетка избора.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе одлучује већином гласова чланова у сталном, односно проширеном саставу.

У случају да изборна комисија јединице локалне самоуправе има паран број чланова, одлука је донета и ако за њу гласа најмање половина чланова, под условом да је за њу гласао председник комисије.

Изборна комисија у свом раду сходно примењује закон којим је уређен општи управни поступак.

Члан 17.

Изборну комисију јединице локалне самоуправе у сталном саставу чине председник и најмање четири члана које именује скупштина јединице локалне самоуправе, на предлог одборничких група у скупштини јединице локалне самоуправе сразмерно броју одборника, а у проширеном саставу и по један представник предлагача кандидата, који је предложио кандидате за одборнике у најмање две трећине изборних јединица у јединици локалне самоуправе.

Политичке странке и коалиције политичких странака националних мањина које предложе најмање једну трећину кандидата за одборнике од укупног броја одборника који се бира имају право на свог представника у проширеном саставу општинске изборне комисије.

Ниједна политичка странка или страначка коалиција не може имати више од половине чланова у сталном саставу изборне комисије јединице локалне самоуправе.

У решењу о именовању председника и чланова изборне комисије јединице локалне самоуправе, поред личног имена председника, односно члана, мора бити наведена његова политичка припадност или назив странке, односно страначке коалиције на чији је предлог именован.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе има секретара кога именује скупштина општине. Секретар учествује у раду комисије без права одлучивања.

Председник, други чланови изборне комисије јединице локалне самоуправе и њен секретар имају заменике.

За председника, заменика председника, секретара и заменика секретара изборне комисије јединице локалне самоуправе именује се лице које је дипломирани правник.

Председник, чланови изборне комисије у сталном саставу, секретар изборне комисије и њихови заменици дужни су да се стручно усавршавају у складу са програмом едукације који утврди Републичка изборна комисија.

Члан 18.

Изборна комисија даном проглашења изборне листе истовремено решењем утврђује који подносилац изборне листе испуњава услове за одређивање својих представника у проширени састав овог органа.

Решење о испуњењу или неиспуњењу услова за одређивање опуномоћеног представника подносилаца изборне листе у проширени састав изборна комисија доставља подносиоцу изборне листе у року од 24 часа од дана доношења тог решења.

Против решења из става 2. овог члана обезбеђена је заштита по поступку за заштиту изборног права који утврђен овим законом.

Подносилац изборне листе одређује свог опуномоћеног представника у изборној комисији и о томе обавештава изборну комисију.

Изборна комисија утврђује проширени састав у року од 24 часа од пријема обавештења о лицима која улазе о проширени састав.

Подносилац изборне листе који не одреди опуномоћеног представника у изборној комисији најкасније пет дана пре дана одређеног за одржавање избора, губи ово право, а изборна комисија наставља да ради и да пуноважно одлучује без представника овог подносиоца изборне листе.

Члан 19.

Против решења скупштине јединице локалне самоуправе о именовању председника и чланова изборне комисије у сталном саставу допуштена је жалба Управном суду у року од 24 часа од доношења решења.

Право на жалбу из става 1. овог члана има сваки одборник.

Члан 20.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе:

- 1) стара се о законитости спровођења избора одборника;
- 2) одређује бирачка места, при чему нарочито води рачуна о равномерној распоређености бирача на бирачким местима и о доступности бирачког места бирачима;
- 3) одређује бирачке одборе и именује њихове чланове;
- 4) даје упутства бирачким одборима у погледу спровођења поступка избора одборника;
- 5) прописује обрасце у складу са упутствима Републичке изборне комисије и организује техничке припреме за спровођење избора за одборнике;
- 6) утврђује да ли су изборне листе сачињене и поднете у складу са прописима о избору одборника;
- 7) проглашава изборне листе ;
- 8) утврђује број гласачких листића за бирачка места и записнички их предаје бирачким одборима;
- 9) утврђује резултате гласања у изборној јединици и број гласова за сваког кандидата;
- 10) утврђује и објављује укупне резултате избора одборника;

11) подноси извештај скупштини јединици локалне самоуправе о спроведеним изборима за одборнике;

12) доставља податке о спровођењу и резултатима избора за одборнике министарству надлежном за послове локалне самоуправе, републичком органу надлежном за послове статистике и Републичкој изборној комисији, у року од 15 дана по завршетку избора.

13) обавља и друге послове одређене овим законом и прописима о избору одборника.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе доноси пословник о свом раду.

Члан 21.

У свом раду изборна комисија јединице локалне самоуправе сходно примењује упутства и друге акте Републичке изборне комисије који се односе на спровођење избора за народне посланике.

На тражење изборне комисије јединице локалне самоуправе, Републичка изборна комисија дужна је да даје објашњења о примени одредаба закона и других општих аката којима је регулисан избор одборника скупштине јединице локалне самоуправе, у року од осам дана.

Објашњења из става 2. овог члана нису обавезујућа.

У случају када изборна комисија јединице локалне самоуправе не изврши послове из своје надлежности у законском року, Републичка изборна комисија је овлашћена да ове послове преузме и обави их у складу са одредбама овог закона.

Против решења која Републичка изборне комисије донесе у вршењу овлашћења из става 2. овог члана допуштена је жалба Управном суду.

Члан 22.

Бирачки одбор ради у сталном и проширеном саставу.

Бирачки одбор у сталном саставу чине председник и најмање четири члана.

У погледу утврђивања састава бирачког одбора у проширеном саставу, примењују се одредбе овог закона које се односе на изборну комисију јединице локалне самоуправе у проширеном саставу.

Председник и чланови бирачког одбора имају заменике.

Бирачки одбор именује се најкасније десет дана пре дана одређеног за одржавање избора.

Решење о именовану бирачких одбора доставља се свим подносиоцима потврђених изборних листа, у року од 48 часова од доношења решења.

Члан 23.

Бирачки одбор непосредно спроводи гласање, обезбеђује правилност и тајност гласања, утврђује резултате гласања на бирачком месту и обавља друге послове одређене законом.

Бирачки одбор се стара о одржавању реда на бирачком месту за време гласања.

Ближа правила о раду бирачког одбора одређује изборна комисија јединице локалне самоуправе, у складу са упутствима Републичке изборне комисије.

3. Кандидовање и изборне листе

Члан 24.

Кандидате за одборнике могу предлагати регистроване политичке странке, коалиције политичких странака и групе грађана, које својим потписима подржи најмање 30 бирача у изборној јединици. Подносилац изборне листе мора имати кандидате у најмање једној трећини од укупног броја изборних јединица у јединици локалне самоуправе.

У општинама које имају мање од 20.000 бирача, изборне листе из става 1. овог члана, утврђене су када предложене кандидате подржи најмање 10 бирача у изборној јединици, односно најмање 20 бирача у изборној јединици у општинама које имају од 20.000 до 30.000 бирача.

Подносилац изборне листе одређује имена кандидата по утврђеним изборним јединицама.

Бирач може потписати предлог само за једног кандидата у изборној јединици.

Ако је бирач потписао предлог за више предложених кандидата, као важећи сматраће се потпис на предлогу који је раније поднет изборној комисији јединице локалне самоуправе.

Једно лице може бити кандидат само на једној изборној листи и само у једној изборној јединици.

Члан 25.

У име политичке странке или групе грађана, предлог из члана 19. овог закона може поднети само лице које је политичка странка или група грађана овластила.

У име коалиције странака, предлог из става 1. овог члана подносе највише два овлашћена лица.

Коалицију политичких странака, у смислу овог закона, чине регистроване политичке странке које су се удружиле ради заједничког учешћа на изборима.

Политичке странке које чине коалицију, своје међусобне односе уређују коалиционим уговором овереним у складу са законом којим се уређује овера потписа.

Групу грађана може основати најмање десет бирача закључењем писменог споразума који мора бити оверен у складу са законом којим се уређује овера потписа.

Висину накнаде за оверу потписа из ст. 4. и 5. овог члана утврдиће посебним актом министарство надлежно за послове правде.

Члан 26.

Политичке странке националних мањина и коалиције политичких странака националних мањина могу предлагати кандидате које својим потписима подржи најмање 10 бирача у изборној јединици. Подносилац изборне листе мора имати кандидате у најмање једној десетини од укупног броја изборних јединица у јединици локалне самоуправе.

Положај политичке странке националне мањине доказује се уверењем које издаје орган надлежан за вођење регистра политичких странака, у складу са законом.

Подносилац изборне листе уверење из става 2. овог члана доставља изборној комисији када предаје изборну листу.

Коалицију политичких странака националних мањина у смислу става 1. овог члана могу чинити само организације које су као политичке странке националних мањина уписане у регистар политичких странака.

Члан 27.

На изборној листи се налазе сви кандидати подносиоца листе по утврђеним изборним јединицама.

На изборној листи мора бити најмање 30% кандидата мање заступљеног пола на листи.

Уколико изборна листа не испуњава услове из става 2. овог члана сматраће се да садржи недостатке за проглашење изборне листе, а предлагач листе биће позван у складу са овим законом, да отклони недостатке листе.

Уколико предлагач листе не отклони недостатке из става 3. овог члана, изборна комисија одбиће проглашење изборне листе, у складу са овим законом.

Члан 28.

Назив изборне листе одређује се према називу политичке странке, односно коалиције политичких странака која подноси листу, а у назив се може укључити име и презиме лица које политичка странка, односно страначка коалиција одреди као носиоца изборне листе.

Лице одређено као носилац изборне листе може бити кандидат за одборника.

Уз назив изборне листе групе грађана подносилац одређује ближу ознаку те листе, а у назив се може укључити име и презиме кандидата за одборника кога група грађана одреди за носиоца изборне листе.

Члан 29.

Изборна листа се доставља изборној комисији јединице локалне самоуправе најкасније 15 дана пре дана одређеног за одржавање избора.

Изборна листа се доставља изборној комисији јединице локалне самоуправе на посебном обрасцу, који садржи:

- 1) назив подносиоца изборне листе ;
- 2) ознаку изборне јединице за коју се кандидат предлаже;
- 3) презиме и име кандидата.

Уз изборну листу се изборној комисији јединици локалне самоуправе доставља документација, и то:

- 1) потврда о изборном праву за сваког кандидата, у којој је назначено име и презиме, датум рођења, занимање и лични број кандидата;
- 2) писмена изјава кандидата да прихвата кандидатуру;
- 3) потврда о пребивалишту кандидата;

- 4) потврда о држављанству кандидата;
- 5) потписи потребног броја бирача, који је овим законом утврђен као услов за предлагање кандидата, на обрасцу чији садржај прописује изборна комисија јединице локалне самоуправе;
- 6) потврда о упису у регистар политичких странака ако је подносилац изборне листе политичка странка или коалиција политичких странака;
- 7) коалициони уговор, односно споразум о оснивању групе грађана, ако је подносилац изборне листе коалиција политичких странака, односно група грађана;
- 8) уверење о положају политичке странке националне мањине ако је подносилац изборне листе политичка странка националне мањине, односно коалиција политичких странака националних мањина.

На документацију из става 2. тач. 1) 3) 4) 6) и 8) овог члана не плаћа се такса.

Члан 30.

Изборна комисија прописује облик и садржај обрасца за потпис бирача који подржавају кандидате за одборнике и ставља га на располагање учесницима у изборима најкасније у року од три дана од дана расписивања избора.

Потпис којим бирач подржава кандидата за одборника мора бити оверен у складу са законом којим се уређује овера потписа.

Висину накнаде за оверу потписа утврдиће посебним актом министарство надлежно за послове правде.

Члан 31.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе утврђује одмах, а најкасније у року од 24 часа по пријему изборне листе, да ли је изборна листа са потребном документацијом, поднета у одређеном року и сачињена у складу са одредбама овог закона.

Ако нађе недостатке, изборна комисија јединице локалне самоуправе ће, одмах, а најкасније у року од 24 часа, донети закључак којим подносиоцу изборне листе налаже да, најкасније у року од 48 часова од достављања закључка, отклони недостатке на које се у закључку указује.

Ако подносилац изборне листе не поступи по одредбама става 2. овог члана или ако је изборна листа поднета неблаговремено, изборна комисија јединице локалне самоуправе ће је у року од 24 часа, решењем одбацити.

Члан 32.

Кад изборна комисија јединице локалне самоуправе утврди да је изборна листа поднета благовремено и да је правилно сачињена, односно да су у предвиђеном року отклоњени недостаци, потврдиће је својим решењем најкасније у року од 24 часа од њеног пријема, односно од отклањања недостатака.

У решењу о проглашењу изборне листе изборна комисија јединице локалне самоуправе наводи назив изборне листе, назив подносиоца изборне листе и имена и презимена свих кандидата са листе чија је кандидатура потврђена са ознаком изборне јединице у којој су кандидати предложени.

Решење о проглашењу изборне листе изборна комисија јединице локалне самоуправе без одлагања доставља подносиоцу изборне листе.

Члан 33.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе ће, најкасније пет дана по истеку рока за подношење изборних листа, за сваку изборну јединицу саставити листе кандидата, на коју ће уврстити све кандидате који су предложени у складу с одредбама овог закона.

Редослед кандидата на листи кандидата изборне јединице утврђује се по азбучном реду презимена.

На листи кандидата изборне јединице, уз лично име кандидата, обавезно се наводи назив изборне листе.

Члан 34.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе јавно оглашава листе кандидата најкасније наредног дана од дана њиховог утврђивања.

Сваки предлагач кандидата има право да у року од 48 часова од дана јавног оглашавања листе кандидата изврши увид у све поднете предлоге и документацију поднету уз њих.

Члан 35.

Ако кандидат по доношењу решења о проглашењу изборне листе буде правноснажном судском пресудом лишен пословне способности, изгуби држављанство Републике Србије, промени пребивалиште, одустане од кандидатуре или ако наступи његова смрт, подносилац губи право да предложи новог кандидата.

Подносилац изборне листе може повући предлог кандидата најкасније 15 дана пре дана избора.

4. Спровођење избора

Члан 36.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе дужна је да за сваки бирачки одбор благовремено припреми материјал за гласање, а нарочито потребан број гласачких листића, извод из бирачког списка, потврде о изборном праву, посебне службене коверте за гласање, као и образац записника о раду бирачког одбора.

Гласачке листиће припрема и оверава изборна комисија.

Изборна комисија утврђује укупан број гласачких листића, који мора бити једнак броју бирача уписаних у бирачки списак у јединици локалне самоуправе.

Изборна комисија контролише припрему и оверу гласачких листића и одређује број резервних гласачких листића, који не може бити већи од 0,3% од укупног броја гласачких листића.

Гласачки листићи се штампају на једном месту.

Подносилац изборне листе доставља изборној комисији имена лица која имају право да присуствују штампању, бројању и паковању гласачких листића и њиховом достављању органима недлежним за спровођење избора.

У општинама где су у службеној употреби језици националних мањина гласачки листићи се штампају и на тим језицима.

Изборна комисија ближе утврђује садржину, облик и изглед гласачких листића, одређује штампара, начин и контролу њиховог штампања и достављање и руковање гласачким листићима.

Члан 37.

Примопредаја изборног материјала врши се најкасније 24 часа пре дана одржавања избора.

Општинска управа стара се о уређивању бирачких места и припрема за сваки бирачки одбор потребан број гласачких кутија са прибором за њихово печачење, параване за гласање и прибор за писање.

На дан избора, пре почетка гласања, бирачки одбор утврђује да ли је припремљени изборни материјал за то бирачко место потпун и исправан, да ли је бирачко место уређено на начин којим се обезбеђује тајност гласања и да ли гласање може почети, што уноси у записник о свом раду.

Члан 38.

Гласачки листић садржи:

- 1) ознаку да се гласа за избор одборника;
- 2) назив јединице локалне самоуправе и ознаку изборне јединице;
- 3) редни број који се ставља испред имена кандидата;
- 4) име и презиме кандидата, према редоследу утврђеном на листи кандидата, са назнаком предлагача. Поред имена и презимена могу се ставити и друге ознаке кандидата, о чему одлучује општинска изборна комисија;
- 5) напомену да се гласа само за једног кандидата, заокруживањем редног броја испред имена кандидата.

Члан 39.

Бирач гласа на бирачком месту на коме је уписан у бирачки списак.

Бирач може да гласа и ван бирачког места на коме је уписан у извод из бирачког списака, под условима и на начин утврђен законом.

Начин гласања ван бирачког места, као и број бирача који су гласали на тај начин уноси се у записник о раду бирачког одбора.

Члан 40.

Бирач гласа лично.

Бирач гласа само за једног кандидата.

Гласа се заокруживањем редног броја испред имена кандидата за кога се гласа, заокруживањем имена и презимена кандидата, односно тако да се недвосмислено може утврдити за ког кандидата је бирач гласао.

Бирач сам пресавија гласачки листић тако да се не види за кога је гласао и убацује листић у гласачку кутију и одмах напушта бирачко место.

5. Утврђивање и објављивање резултата избора

Члан 41.

По завршеном гласању бирачки одбор приступа утврђивању резултата гласања на бирачком месту.

Бирачки одбор утврђује број неупотребљених гласачких листића и ставља их у посебан омот који печати, с назнаком на омоту да се ради о неупотребљеним гласачким листићима.

На основу извода из бирачког списка, бирачки одбор утврђује укупни број бирача који су гласали.

Кад се гласачка кутија отвори, после провере контролног листића, важећи гласачки листићи одвајају се од неважећих.

Бирачки одбор констатује број неважећих гласачких листића, уноси га у записник и неважеће гласачке листиће печати у посебан омот, с назнаком да се ради о неважећим гласачким листићима, а потом утврђује број важећих листића и број гласова који је добио сваки кандидат појединачно, што такође уноси у записник.

Важећи гласачки листићи стављају се у посебан омот са назнаком да се ради о важећим гласачким листићима.

Неважећи гласачки листић јесте непопуњени гласачки листић, листић који је попуњен тако да се не може утврдити за ког кандидата се гласало и листић на коме је заокружено више од једног кандидата.

Кад се утврди да је број гласачких листића у гласачкој кутији већи од броја бирача који су гласали или у гласачкој кутији није нађен контролни листић, бирачки одбор се распушта и именује нови, а гласање на том месту понавља се.

Члан 42.

Бирачки одбор, по утврђивању резултата гласања, у записник о свом раду уноси: број примљених гласачких листића, број неупотребљених гласачких листића, број неважећих гласачких листића, број важећих гласачких листића, број гласова датих сваком кандидату појединачно, број бирача према изводу из бирачког списка и број бирача који су гласали.

У записник о раду бирачког одбора уносе се и примедбе и мишљења чланова бирачког одбора, као и све друге чињенице од значаја за гласање.

Записник о раду бирачког одбора потписују сви чланови бирачког одбора.

Ако записник не потпишу сви чланови бирачког одбора, у записник ће се унети констатација и евентуални разлози за непотписивање записника.

Члан 43.

Записник о раду бирачког одбора израђује се на посебном обрасцу који се штампа у шест примерака.

У општинама где су у службеној употреби језици националних мањина записник о раду бирачког одбора штампа се и на тим језицима.

Први примерак записника с утврђеним изборним материјалом доставља се изборној комисији.

Други примерак записника истиче се на бирачком месту на јавни увид.

Преостала четири примерка записника уручују се представницима предлагача кандидата који су освојили највећи број гласова на том бирачком месту и то одмах уколико предлагач има представника у бирачком одбору, а уколико га нема представник предлагача може преузети примерак записника од изборне комисије у року од 24 часа.

Остали предлагачи имају право да, у року од 24 часа од дана достављања материјала с бирачког места изборној комисији, од изборне комисије добију оверену фотокопију записника с бирачког места.

Члан 44.

Кад утврди резултате гласања, бирачки одбор ће без одлагања, а најкасније у року од осам часова од затварања бирачких места, доставити изборној комисији јединице локалне самоуправе записник о утврђивању резултата гласања на бирачком месту, извод из бирачког списка, важеће гласачке листиће у запечаћеном посебном омоту, неупотребљене гласачке листиће у запечаћеном посебном омоту, неважеће гласачке листиће у запечаћеном омоту, као и преосталу изборну документацију.

Члан 45.

У року од 24 часа од затварања бирачких места, изборна комисија јединице локалне самоуправе утврђује резултате избора за одборнике и томе сачињава посебан записник.

По пријему изборног материјала са бирачких места изборна комисија јединице локалне самоуправе утврђује:

- 1) број бирача уписаних у бирачки списак;
- 2) број бирача који су гласали на бирачким местима;
- 3) број бирача који су гласали ван бирачког места;
- 4) број гласачких листића примљених на бирачким местима;
- 5) укупан број неупотребљених гласачких листића;
- 6) укупан број неважећих гласачких листића;
- 7) укупан број важећих листића;
- 8) укупан број гласова који је добио сваки кандидат;
- 9) проценат гласова који је освојио сваки кандидат у односу на укупан број бирача уписаних у изборној јединици у којој је кандидован;
- 10) укупан број гласова који је добила свака изборна листа ;
- 11) проценат гласова који је освојила изборна листа у јединици локалне самоуправе;
- 12) укупан број мандата које су добиле поједине изборне листе;
- 13) имена кандидата појединих листа којима је према одредбама овог закона додељен мандат одборника.

Укупан број гласова које је добила изборна листа добија се сабирањем гласова које су добили кандидати те изборне листе.

Члан 46.

Свакој изборној листи припада број мандата који је сразмеран укупном броју добијених гласова .

У расподелу мандата учествују изборне листе политичких странака или група грађана које су добиле најмање 5% гласова од укупног броја гласова бирача који су гласали у јединици локалне самоуправе, изборне листе двочланих коалиција политичких странака или група грађана које су добиле најмање 7% гласова од укупног броја гласова бирача који су гласали у јединици локалне самоуправе, изборне листе трочланих коалиција политичких странака или група грађана које су добиле најмање 9% гласова бирача који су гласали у јединици локалне самоуправе, изборне листе четворочланих коалиција политичких странака или група грађана које су добиле најмање 12% гласова бирача који су гласали у јединици локалне самоуправе и изборне листе коалиција политичких странака или група грађана које чине више од четири чланице које су освојиле најмање 15% гласова бирача који су гласали у јединици локалне самоуправе.

Листе националних мањина учествују у расподелу мандата и када су добиле мање од 5% гласова од укупног броја гласова бирача који су гласали у јединици локалне самоуправе.

Члан 47.

Изборна комисија расподељује мандате применом система највећег количника.

Мандати се расподељују тако што се укупан број гласова који је добила свака поједина изборна листа подели бројем од један закључно са бројем који одговара броју одборника који се бирају у скупштини јединице локалне самоуправе. Тако добијени количници разврставају се по величини, а у обзир се узима онолико највећих количника колико се одборника бира у скупштину јединицу локалне самоуправе. Свака изборна листа добија онолико мандата колико тих количника на њу отпада.

Ако две или више изборних листа добију исте количнике на основу којих се додељује један мандат, а нема више нерасподељених мандата, мандат ће се доделити листи која је добила већи укупан број гласова.

Члан 48.

Мандати који припадају одређеној изборној листи додељују се кандидатима са те листе према проценту гласова који су кандидати освојили у односу на укупан број уписаних бирача у изборним јединицама у којима су кандидовани.

Први мандат у оквиру броја који је припао одређеној изборној листи изборна комисија ће решењем доделити кандидату са те листе који је освојио највећи проценат гласова у некој од изборних јединица. Поступак доделе мандата се понавља док се не расподеле сви мандати који припали одређеној изборној листи.

Ако два или више кандидата са једне изборне листе освоје исти проценат гласова у својим изборним јединицама, а за расподелу је преостало само један мандат, он ће се доделити кандидату са већим бројем добијених гласова.

Члан 49.

Резултати избора су коначни кад је исцрпљен поступак за заштиту изборног права утврђен овим законом.

Изборна комисија у року од 24 часа од утврђивања коначних резултата објављује резултате избора и издаје одборницима уверење да су изабрани.

Резултати избора објављују се у службеном гласилу јединице локалне самоуправе.

Ако изборна комисија јединице локалне самоуправе у прописаном року не објави резултате избора или не изда уверења, ове послове ће извршити Републичка изборна комисија у року од наредних 48 часова. Изборна комисија јединице локалне самоуправе обавезна је да без одлагања стави на располагање Републичкој изборној комисији све изборне материјале потребне за објављивање резултате избора и издавање уверења.

6. Поновни избори и престанак мандата одборника

Члан 50.

Поновни избори спроводе се ако изборна комисија јединице локалне самоуправе или надлежни виши суд пониште изборе због неправилности у спровођењу избора.

Ако се избори пониште на поједином бирачком месту, гласање се понавља само на том бирачком месту.

Изборна комисија доноси решење о понављању гласања.

Резултати избора утврђују се по завршетку поновљеног гласања.

Поновни избори спроводе се најкасније 15 дана од дана поништења избора у изборној јединици, односно седам дана од дана поништења избора на бирачком месту, на начин и по поступку утврђеним за спровођење избора.

Поновне изборе расписује изборна комисија јединице локалне самоуправе.

Поновни избори се спроводе по листи кандидата која је утврђена за изборе који су поништени, осим кад су избори поништени због неправилности у поступку предлагања кандидата.

Члан 51.

Одборнику престаје мандат пре истека времена на које је изабран:

- 1) подношењем оставке;
- 2) доношењем одлуке о распуштању скупштине јединице локалне самоуправе;
- 3) ако је правноснажном судском одлуком осуђен на безусловну казну затвора у трајању од најмање шест месеци;
- 4) ако је правноснажном одлуком лишен пословне способности;
- 5) преузимањем посла, односно функције које су, у складу са законом, неспојиве са функцијом одборника;
- 6) ако му престане пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе;
- 7) губљењем држављанства;

8) ако наступи смрт одборника;

Члан 52.

Одборник којем је престао мандат због избора на функцију председника општине, односно заменика председника општине, остаје на изборној листи и може поново стећи мандат одборника у складу са овим законом, ако му због разрешења престане функција председника, односно заменика председника општине и ако постоји упражњено одборничко место које припада изборној листи са које је изабран.

Скупштина јединице локалне самоуправе доноси одлуку којом утврђује да је одборнику престао мандат даном наступања случаја из става 1. овог члана, осим у случају подношења оставке.

Мандат одборника у случају подношења оставке престаје даном доношења одлуке скупштине.

Одборник може поднети оставку усмено на седници скупштине јединице локалне самоуправе, а између две седнице подноси је у форми оверене писане изјаве.

После подношења усмене оставке одборника, скупштина без одлагања, на истој седници утврђује да је одборнику престао мандат.

О оставци коју је одборник поднео између две седнице, скупштина је дужна да одлучи на првој наредној седници.

Одборник може опозвати поднету оставку све док скупштина не утврди престанак његовог мандата.

У случају када скупштина обавештење о наступању случаја из става 1. тачка 2) до 8) овог члана добије на седници скупштине, дужна је да без одлагања, на истој седници утврди да је одборнику престао мандат, а ако ово обавештење добије у периоду између две седнице, скупштина на првој наредној седници утврђује престанак мандата одборника.

Члан 53.

Када одборнику престане мандат пре истека времена на које изабран, мандат припада изборној листи са које је изабран. Изборна комисија решењем додељује мандат следећем кандидату на изборној листи тог подносиоца, који је од преосталих кандидата добио највећи проценат гласова.

Када одборнику престане мандат пре истека времена на које изабран, а на изборној листи са које је одборник био изабран нема кандидата за које подносилац листе није добио мандат, изборна комисија решењем мандат додељује одговарајућем кандидату са изборне листе која има следећи највећи количник.

Ако две или више изборних листа имају исти следећи највећи количник, мандат припада изборној листи која је добила већи број мандата.

Мандат новог одборника траје до истека мандата одборника коме је престао мандат.

Од кандидата се пре доделе мандата прибавља писмена сагласност да прихвата мандат.

Кандидату за одборника којем се у складу са одредбама овог члана додељује мандат, изборна комисија јединице локалне самоуправе, у року од 24

часа од пријема правноснажне одлуке скупштине јединице локалне самоуправе о престанку мандата одборника, издаје уверење да је изабран.

Одлука скупштине јединице локалне самоуправе постаје правноснажна, у смислу одредбе става 6. овог члана, протеком жалбеног рока ако против ње није изјављена жалба, односно доношењем судске одлуке којом се изјављена жалба одбације као неблагоприятна или недопуштена или одбија као неоснована.

Члан 54.

Дневни ред седнице скупштине јединице локалне самоуправе, на којој се доноси одлука у вези са мандатима одборника, скупштина утврђује тако да се о мандатима одборника одлучује пре осталих тачака дневног реда.

Уколико надлежно радно тело скупштине јединице локалне самоуправе не достави благовремено извештај о разматрању разлога за престанак, односно потврђивање мандата одборника, скупштина јединице локалне самоуправе може донети одлуку у вези са мандатом одборника и без тог извештаја ако утврђено чињенично стање пружа поуздан основ за одлучивање.

На одлуке скупштине јединице локалне самоуправе у вези са престанком, односно потврђивањем мандата одборника, допуштена је жалба Управном суду.

Жалба је допуштена и у случају када скупштина пропусти да донесе одлуку из става 3. овог члана.

У случају основаности жалбе из става 4. овог члана, суд доноси одлуку којом утврђује престанак мандата, односно потврђује мандат одборника.

Право на жалбу из ст. 3. и 4. овог члана имају одборници, подносиоци изборне листе која је учествовала у расподели мандата, као и кандидати са изборне листе која је учествовала у расподели мандата.

Жалба из става 3. овог члана подноси се у року од 24 часа од дана када је донета одлука скупштине јединице локалне самоуправе, а жалба из става 4. у року од 24 часа од дана када је започета седница на којој скупштина пропустила да донесе одлуку о мандатима одборника, односно у року од 24 часа од дана који је одређен за одржавање седнице ако седница скупштине није одржана.

Одлука по жалби донеће се најкасније у року од 48 часова од дана пријема жалбе са списима.

7. Заштита изборног права

Члан 55.

Сваки бирач, кандидат за одборника и подносилац изборне листе има право на заштиту изборног права, по поступку утврђеном овим законом.

Члан 56.

Бирач, кандидат за одборника и подносилац изборне листе има право да поднесе приговор изборној комисији јединице локалне самоуправе због неправилности у поступку кандидовања, спровођења, утврђивања и објављивања резултата избора.

Приговор се подноси у року од 24 часа од дана када је донета одлука, односно извршена радња или учињен пропуст.

Члан 57.

Изборна комисија донеће решење у року од 48 часова од пријема приговора и доставити га подносиоцу приговора.

Ако изборна комисија јединице локалне самоуправе усвоји поднети приговор, поништиће одлуку или радњу.

Члан 58.

Против решења изборне комисије јединице локалне самоуправе, може се изјавити жалба Управном суду.

Жалба се подноси преко изборне комисије јединице локалне самоуправе у року од 24 од достављања решења.

Жалба одлаже извршење оспореног решења.

Изборна комисија јединице локалне самоуправе дужна је да одмах, а најкасније у року од 12 часова, достави суду примљену жалбу, као и све потребне податке и списе за одлучивање.

У поступку заштите изборног права суд сходно примењује одредбе закона којим се уређује поступак у управним споровима.

Одлуку по жалби суд ће донети најкасније у року од 48 часова од дана пријема жалбе са списима.

Одлука донета у поступку по жалби је правноснажна и против ње се не могу поднети захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке, нити захтев за понављање поступка, предвиђени Законом о управним споровима.

Члан 59.

Ако суд усвоји жалбу, поништиће одлуку или радњу у поступку предлагања кандидата, односно у поступку избора одборника или ће поништити избор одборника.

Када нађе да оспорену одлуку треба поништити, ако природа ствари то дозвољава и ако утврђено чињенично стање пружа поуздан основ за то, суд може својом одлуком мериторно решити изборни спор. Одлука суда у свему замењује поништени акт.

Ако је по приговору, односно по жалби, поништена радња у поступку избора или избор одборника, општинска изборна комисија јединице локалне самоуправе је дужна да одговарајућу изборну радњу, односно изборе, понови у року предвиђеном овим законом за поновне изборе. Рок се рачуна од дана доношења одлуке о поништавању.

Члан 60.

Мандат одборника почиње да тече даном потврђивања мандата.

О потврђивању мандата одборника одлучује скупштина на конститутивној седници.

Конститутивну седницу скупштине је дужан да закаже председник скупштине из претходног сазива, у року од седам дана од дана објављивања резултата избора, тако да дан одржавања седнице буде најкасније у року од 30 дана од дана објављивања резултата избора.

Ако председник скупштине из претходног сазива не закаже конститутивну седницу у року из става 3. овог члана, конститутивну седницу може заказати једна трећина одборника из новог сазива.

Конститутивном седницом председава најстарији присутни одборник.

Ако одборник из става 5. овог члана одбије да председава конститутивном седницом, право да председава има најстарији присутни одборник који то прихвати.

О потврђивању мандата одборника, на основу извештаја верификационог одбора, скупштина одлучује јавним гласањем. Приликом утврђивања кворума, као и у раду и гласању на конститутивној седници, могу учествовати кандидати за одборнике којима су мандати додељени у складу са чланом 44. овог закона и који имају уверење да су изабрани.

Када скупштина после конституисања одлучује о потврђивању мандата нових одборника, на седници приликом утврђивања кворума, као и у раду и гласању, поред одборника, могу учествовати и кандидати којима су мандати додељени у складу са чланом 48. овог закона и који имају уверење да су изабрани.

Против одлуке донете у вези са потврђивањем мандата одборника може се изјавити жалба Управном суду у року од 24 часа од дана доношења одлуке скупштине јединице локалне самоуправе.

Право на жалбу из става 9. овог члана имају подносиоци изборних листа који су учествовали у расподели мандата, кандидати за одборнике на овим изборним листама, као и одборници којима је потврђен мандат ако им је одлуком о потврђивању мандата повређено неко право или на закону заснован интерес.

Одлуку по жалби суд ће донети најкасније у року од 48 часова од дана пријема жалбе са списима.

8. Трошкови спровођења избора

Члан 61.

Средства за спровођење избора и финансирање изборне активности за избор одборника скупштине општине обезбеђују се у буџету јединице локалне самоуправе .

На поднеске и радње у изборном поступку не плаћа се такса

9. Примена прописа о избору народних посланика

Члан 62.

Одредбе Закона о избору народних посланика („Службени гласник РС бр. 35/00, 69/02 - др. пропис, 57/03 - УС, 72/03 - др. закон, 18/04, 85/05 - др. закон, 101/05 - др. закон, 104/09 - др. закон, 28/11 – УС и 36/11“), о изборном материјалу, именовану у изборне комисије и бирачке одборе, бирачким местима, о обавештавању грађана о предложеним кандидатима, о забрани трајања изборне пропаганде и објављивању претходних резултата или процене резултата избора, гласању, утврђивању и објављивању резултата избора, неплаћању пореза и доприноса за средства која се исплаћују као накнада за рад лица у органима за спровођење избора и казнама, сходно се примењују на избор одборника, ако овим законом није другачије одређено.

III. ИЗБОР ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Члан 63.

Кандидата за градоначелника могу предложити, посебно или заједно политичке странке, које својим потписима подржи најмање 3% бирача у општини.

Кандидата за градоначелника може предложити и група грађана коју својим потписима подржи најмање 3% бирача у општини.

Члан 64.

Градска изборна комисија ће, најкасније пет дана по истеку рока за предлагање кандидата, утврдити листу кандидата за градоначелника по азбучном реду презимена кандидата.

На листи кандидата, уз лично име кандидата, обавезно се наводи назив предлагача

Заштита изборног права на изборима за градоначелника се спроводи у складу са одредбама за избор одборника

Одредбе о трошковима спровођења избора за одборнике се сходно примењују на избор градоначелника.

Члан 65.

Подносилац предлога кандидата за градоначелника може повући предлог најкасније до дана утврђивања листе кандидата за градоначелника.

Сваки кандидат може одустати од кандидатуре до дана утврђивања листе кандидата за градоначелника.

Предлог се повлачи, односно одустанак се изјављује у писменом облику.

Члан 66.

Гласање за градоначелника обавља се гласачким листићем кога припрема и оверава општинска изборна комисија.

Гласачки листић садржи:

- 1) назив града;
- 2) ознаку да се гласа за избор градоначелника;
- 3) редни број који се ставља испред имена кандидата;
- 4) име и презиме кандидата, према редоследу утврђеном на листи кандидата, са знаком предлагача.

Члан 67.

За градоначелника изабран је кандидат који је добио већину гласова бирача који су гласали.

Ако ни један кандидат у првом кругу гласања не добије већину гласова бирача који су гласали, у другом кругу учествује два или више кандидата који су добили једнак и истовремено највећи број гласова.

Гласање у другом кругу обавиће се у року од 15 дана, а изабран је кандидат који је добио највећи број гласова.

Ако и у другом кругу гласања више кандидата добије једнак и истовремено највећи број гласова, гласање се понавља у року од осам дана од дана утврђивања резултата, све док један кандидат не добије највећи број гласова.

Члан 68.

Градоначелнику престаје мандат пре истека времена на које је изабран:

- 1) подношењем оставке;
- 2) ако је осуђен на казну затвора у трајању од најмање шест месеци;
- 3) ако је правоснажном судском одлуком лишен пословне способности;
- 4) ако му престане пребивалиште на територији општине;
- 5) губљењем држављанства;
- 6) ако врши послове који су законом одређени као неспојиви са функцијом градоначелника;
- 7) у случају смрти;
- 8) опозивом;
- 9) у другим случајевима предвиђеним законом.

Председник Народне скупштине расписује у року од 15 дана од престанка мандата градоначелника изборе за градоначелника, ако до истека мандата градоначелника није остало мање од шест месеци.

Члан 69.

Предлог за опозив градоначелника могу поднети, посебно или заједно политичке странке, односно група грађана, које својим овереним потписом подржи најмање 10% бирача у општини под условом да су потписи скупљени у року од 15 дана.

Предлог за опозив градоначелника може поднети и скупштина града двотрећинском већином гласова од укупног броја одборника на основу одлуке Уставног суда о повреди Устава или статута града од стране градоначелника.

Влада Републике Србије може поднети иницијативу за опозив градоначелника скупштини града, ако оцени да се поверени послови не обављају у складу са законом.

Уколико иницијативу за опозив градоначелника од стране Владе Републике Србије подржи скупштина града двотрећинском већином она се сматра предлогом за опозив градоначелника. О предлогу за опозив изјашњавају се бирачи непосредно, тајним гласањем.

Члан 70.

Градоначелник је опозван ако је за његов опозив гласала већина бирача која је гласала.

IV. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 71.

Новчаном казном од 500.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај политичка странка, коалиција односно друга политичка организација или друго

правно лице које прикупља потписе супротно одредби члана 23. став 4. овог закона.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у политичкој организацији или другом правном лицу новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и лице које прикупља потписе новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара.

V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 72.

Одредбе овог закона о избору одборника скупштина јединица локалне самоуправе и избору градоначелника примењиваће се од спровођења првих наредних избора за одборнике скупштина јединица локалне самоуправе у појединим или свим јединицама локалне самоуправе и избора за градоначелника.

Члан 73.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о локалним изборима („Службени гласник РС“ број 129/07, 34/10 - УС, 54/11), осим одредаба чл.11. – 15., 45. - 49. и 51. - 56. став 7. које ће се примењивати до спровођења избора за одборнике скупштина јединица локалне самоуправе по одредбама овог закона у појединим или свим јединицама локалне самоуправе.

Члан 74.

На избор одборника и градоначелника сходно се примењују одредбе Закона о јединственом бирачком списку („Службени гласник РС“, бр. 104/09, 99/11).

Члан 75.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

І . УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење предложеног закона садржан је у одредби члана 97. тачка 3. Устава Републике Србије којом је, између осталог, утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује систем локалне самоуправе; у одредби члана 180. став 3. Устава којом је утврђено да се одборници бирају на период од четири године на непосредним изборима тајним гласањем, у складу са законом; у одредбама члана 191. ст. 4. и 5. Устава којим се прописује да скупштина општине одлучује о избору извршних органа општине и да се избор извршних органа уређује законом.

ІІ. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Устав Републике Србије утврђује право грађана на локалну самоуправу, које остварују непосредно или преко својих слободно изабраних представника (члан 180. ст.1 и 2. Устава). Одборници се бирају на период од четири године на непосредним изборима тајним гласањем, у складу са законом (члан 180. став 3. Устава).

Из изложеног произлази да је Устав законодавцу препустио да уреди изборни систем који ће у највећој могућој мери омогућити грађанима да у скупштинама у својим јединицама локалне самоуправе буду репрезентовани на онај начин који ће допринети остваривању њихових потреба и интереса и бољем и квалитетнијем животу у локалној заједници.

Важећи Закон о локалним изборима донет 2007. године, у суштини, задржао је пропорционални изборни систем на којем је био заснован и Закон о локалним изборима из 2002. године. Основне карактеристике овог система, који је примењен у последња два изборна циклуса, јесте постојање једне изборне јединице, гласање за изборне листе и изборни праг од 3% (Закон из 2002.) односно 5% (Закон из 2007. године).

Примена одређених решења из ових закона у пракси је показала велике недостатке. Пре свега, грађани нису могли да суштински утичу на избор својих представника у скупштини, будући да је након завршетка избора, одборнике одређивао подносилац листе, потпуно слободно и без консултације бирачког тела. Карактеристика овог система је, дакле, да у њему грађани могу слободно да гласају, али не могу и да бирају. Тиме се, у великој мери, угрожава уставни принцип непосредности избора. Такође, пракса је показала да подносиоци изборне листе приликом додељивања мандата нису водили рачуна о равномерној заступљености кандидата из различитих средина са територије јединице локалне самоуправе. Због тога, велики број насељених места није имао одборнике који су могли и желели да ваљано заступају интересе грађана који су настањени на тим подручјима. Велики недостатак постојећег изборног система јесте и да он не омогућује вредновање изборних резултата кандидата који су се налазили на изборним листама, нити одражава однос бирача према појединим кандидатима. То је даље омогућавало да се у скупштини нађу и одборници који, реално, нису имали значајнију подршку бирачког тела.

Због свега наведеног, сада се предлаже решење које представља комбинацију пропорционалног изборног система (примењује се приликом претварања укупног броја добијених гласова једне изборне листе у број мандата које листа по том основу добија) и већинског система (примењује се приликом додељивања мандата кандидатима са те изборне листе). На тај

начин, у много већој мери се поштује воља бирача и истовремено јача репрезентативност скупштине јединице локалне самоуправе.

Закон о локалним изборима из 2007. године је унео веома битну новину, тиме што је предвидео надлежност окружних, сада виших судова у решавању изборних спорова и омогућио судску заштиту одборничких мандата и у постизборном периоду. Досадашња судска пракса у примени овог закона је показала да је увођење надлежности вишег суда допринело већем квалитету судских одлука. Још је битније да је раније постојећа правна празнина у области права на заштиту мандата коначно попуњена и да је створен правни механизам за решавање и ове врсте спорова. Међутим, чињеница је да још увек, иако у знатно мањој мери, постоји неуједначена правна пракса у овој области те, самим тим, и одређени степен правне несигурности. У појединим случајевима, неки окружни судови су заузимали правне ставове који су одударали од владајуће судске праксе. Због тога, предлаже се да након почетка рада Управног суда сви изборни спорови буду у његовој надлежности. Ово решење је и правно логично будући да се у изборним споровима сходно примењују одредбе закона којим се уређује поступак у управним споровима.

Предлаже се увођење непосредног избора градоначелника у свим градовима Србије. Уставом Србије је изричито предвиђена искључиво бирање председника општина од стране општинских одборника чиме се оставља могућност да грађани сами у својим градовима бирају градоначелнике. Они се бирају апсолутном већином изашлих бирача, тј релативном у другом кругу избора. У последњих неколико деценија у Европи је све већи број држава које се опредељују за непосредан избор градоначелника. Овакво решење, поред тога што је омогућено Уставом Републике Србије, даје већу легитимност извршне власти изабране од стране грађана, а не од уске групе одборника. Непосредни избори пружају више могућности независним кандидатима да учествују у изборној трци са странкама. Такође, јаснијом поделом надлежности између извршне власти и локалне легислативе јача контролна улога скупштине. Непосредни избори дају већи степен свести грађанима о понуђеним концептима чиме се јача веза између грађана и суда јавности.

Досадашња искуства непосредних избора градоначелника (и председника општина) се базирају на искуствима Закона о локалним изборима из 2002. године. Тај закон је предвиђао веома лаку процедуру опозива градоначелника чиме се систем локалне власти често доводио у блокаду. Овим законом предвиђа се модел опозива који мора бити утемељен како на широком консензусу у локалном представничком телу тако и непосредно одобреном од стране грађана, тј од оних који су и бирали градоначелника. Предвиђа се и политичка одговорност скупштине града уколико грађани не подрже опозив изабраног градоначелника. Тиме ће се створити легитиман, функционалан и одржив модел локалне самоуправе близак грађанима.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У глави I. Предлога закона (чл. 1. - 9.) у основним одредбама се одређује предмет закона, утврђује период на који се одборници и градоначелник бирају, одређује дан престанка мандата одборника претходног сазива, дефинише активно и пасивно бирачко право, утврђује процедура одређивања изборних јединица у јединицама локалне самоуправе (у јединици локалне самоуправе се утврђује онолико изборних јединица колико се одборника бира у скупштину јединице локалне самоуправе), одређује надлежни орган и процедура расписивања избора за одборнике и градоначелнике и утврђује да се у

јединицама локалне самоуправе у којима живи становништво мешовитог националног састава, омогућује сразмерна заступљеност припадника националних мањина у скупштинама.

У глави II. Предлога закона (чл. 10. - 62.) у односу на органе за спровођење избора, у основи су задржана досадашња решења, с тим да су послови изборне комисије прилагођени специфичностима предложеног комбинованог изборног система. У спору о законитости решења о именовању сталног састава изборне комисије, као и у осталим изборним споровима, утврђена је надлежност Управног суда. Битну новину представља и однос који се успоставља између изборне комисије јединице локалне самоуправе и Републичке изборне комисије. Тако је, по предложеном решењу, Републичка изборна комисија дужна да на тражење локалне изборне комисије даје објашњења о примени изборних прописа, а овлашћена је и да преузме и изврши послове из надлежности локалне изборне комисије ако их ова не изврши у законском року. Тиме се отклања могућност вршења опструкције и блокаде изборног поступка, с тим да је у том случају обезбеђена и адекватна судска контрола рада Републичке изборне комисије.

Једна од најбитнијих новина у предложеном закону тиче се поступка кандидовања. Наиме, регистроване политичке странке, коалиције политичких странака и групе грађана, као подносиоци изборних листа, предлажу своје кандидате за одборнике по изборним јединицама. Кандидата мора својим овереним потписом подржати најмање 30 бирача који имају пребивалиште у датој изборној јединици, с тим да изборна листа треба да садржи кандидате у најмање једној трећини изборних јединица општине, односно града. Изборну листу подносиоца чине сви његови кандидати по утврђеним изборним јединицама. У општинама које имају мањи број бирача сразмерно је мањи и број потребних потписа подршке. Предложеним решењем се дефинише коалиција политичких странака, као овлашћени подносилац изборне листе, утврђује се ко је чини, као и како се уређују међусобни односи њених чланица. Такође, предвиђен је и начин оснивања групе грађана као учесника избора за одборнике. Иначе, обавезе странака националних мањина и коалиција политичких странака националних мањина, битно су умањене, како у погледу броја прикупљених потписа подршке по једном кандидату, тако и у броју предложених кандидата у одосу на укупан број изборних јединица. Уређен је начин на који се утврђује положај странке националних мањина и ко може чинити њихову коалицију.

Избори се спроводе тако што бирач гласа за само једног кандидата од оних који су предложени у тој изборној јединици. Укупан број гласова које је добила изборна листа добија се сабирањем гласова који су добили кандидати те изборне листе у свим изборним јединицама. Као и у важећем закону, свакој изборној листи припада број мандата сразмеран укупном броју гласова, а изборна комисија их расподељује применом система највећег количника. У расподели мандата учествују изборне листе које су добиле најмање 5% гласова од укупног броја гласова бирача који су гласали у јединици локалне самоуправе. Овај изборни праг не важи за листе националних мањина.

Једна од најбитних новина у Предлогу закона јесте да након завршетка избора, о додели мандата више не одлучују подносиоци изборних листа, већ мандати припадају кандидатима са највећим процентом освојених гласова. Наиме, мандати који припадају одређеној изборној листи додељују се кандидатима са те листе према проценту гласова који су кандидати освојили у односу на укупан број уписаних бирача у изборним јединицама у којима су кандидовани. Први мандат у оквиру броја који је припао одређеној изборној листи изборна комисија решењем додељује кандидату са те листе који је

освојио највећи проценат гласова у некој од изборних јединица. Поступак доделе мандата се понавља док се не расподеле сви мандати који су припали одређеној изборној листи.

Осим нових решења која се тичу изборне процедуре, Предлог закона садржи и један број одредаба које имају за циљ да отклоне неке дилеме у досадашњој примени важећег закона. Стога су детаљније регулисани рокови и процедура по којој скупштина и судови поступају приликом одлучивања о потврђивању и престанку мандата одборника. Иако одређена законска решења, која се односе на поступак заказивања седница скупштине, утврђивање дневног реда и одлучивање о мандатима одборника, по својој правној природи пре спадају у пословничку материју, искуства у примени важећег закона показала су да је неопходно да се ова процедура детаљно разради и обезбеди поступком судске контроле. Ово због тога, што је парламентарна пракса на локалном нивоу обиловала примерима непоштовања уобичајених демократских правила понашања у функционисању скупштине, као и најразличитијим облицима опструкције која је имала за циљ блокаду рада локалних органа власти и изигравање изборне воље бирача.

Доношење Закона о избору одборника представља саставни део реформе изборног законодавства и за његову пуну примену неопходно је да отпочне и примена других закона из те области, као и из области уређења судова. Због тога је прелазним и завршним одредбама Предлога закона предвиђена одложена примена одредаба које се односе на Државну изборну комисију и Управни суд и то до почетка њиховог рада. До тада, њихове законом предвиђене послове, обављаће Републичка изборна комисија, односно месно надлежни окружни судови. Такође, предвиђено је да се до почетка примене закона којим се уређује јединствени бирачки списак, на избор одборника сходно примењују одредбе Закона о избору народних посланика које се односе бирачке спискове.

У глави III. Предлога закона (чл. 63. - 70.) градоначелник се бира на непосредним, тајним изборима од стране свих пунолетних грађана који имају пребивалиште на јединици локалне самоуправе, тј. града. Да би кандидат за градоначелника био изабран, потребно је да добије већину од укупног броја изашлих бирача. Уколико ниједан кандидат не успе у томе, организује се други круг избора где се грађани опредељују за једног од два најбоља рангирана кандидата из првог круга. Кандидат који добије више гласова бива изабран за градоначелника.

Услед већег легитимитета градоначелника, овим законом се проширују његове надлежности у односу на избор чланова општинског већа које он сам поставља и у односу на отежан поступак опозива. Разлог за то је омогућавање већег степена функционалности и ефикасности извршне власти.

Контролна функција скупштине града се састоји од тога што и даље ниједна одлука или било који други градски пропис не може бити донет без њене сагласности чиме је суштинска функција представничког тела очувана.

У глави IV. Предлога закона (члан 71.) утврђује новчане казне за прекршаје.

У глави V. Предлога закона (чл. 72. - 75.) уређене су прелазне и завршне одредбе, тако да ће се одредбе овог закона о избору одборника и градоначелника примењивати од спровођења првих наредних избора за одборнике и градоначелнике. Затим утврђује се престанак важећег закона о локалним изборима осим одредаба које су наведене. Одређује се примена

одредаба закона о јединственом бирачком списку и да закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС“.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Доношење овог закона по хитном поступку се предлаже из разлога како би се допринело што бољем остваривању потреба и интереса грађана и њиховом квалитетнијем животу у локалној заједници.